

Stortinget må samles om et forlik for et fornybart kraftløft på naturens premisser

WWF Verdens naturfond viser til representantforslagene Dokument 8:58 S (2024-2025), Dokument 8:59 S (2024-2025) samt Dokument 8:63 S (2024-2025) og svarer på alle forslagene i følgende høringssvar.

Natur, - og klimahensyn må være en av de viktigste forutsetningene for kraftsystemet

Verden er i en alvorlig klima, - og naturkrise. I de kommende årene vil det være behov for å flytte store deler av energiforbruket vekk fra fossil energi og over på fornybart. Samtidig bygges norsk natur ned bit-for-bit, uten at det er en helhetlig plan for hvordan vi skal forvalte natur, - eller energipolitikken framover.

I årene fram mot 2050 er vi nødt til å flytte store deler av energiforbruket fra fossilt og over til fornybart. Forskning fra [Gibon et. al](#) viser at det er fossil energi som er mest skadelig for biomangfoldet. For eksempel kan overgang fra gasskraft til vindkraft redusere de estimerte skadene på biomangfold med 96 prosent. WWF er enige i at det er nødvendig å bygge ut mer fornybar energi for å sikre overgangen til et fossilfritt samfunn, men vi mener at det må gjøres på en måte som er mest skånsom for naturen, sikrer de naturverdiene som er mest sårbare, og ivaretar urfolks rettigheter.

Norge har undertegnet FNs konvensjon for biodiversitet, den såkalte naturavtalen, som forplikter oss om å nå ambisiøse mål for å ivareta sårbar natur og hindre tap av biomangfold. Avtalens første mål er at natur skal stå sentralt i all arealforvaltning. Dette må også være førende for kraftforvaltningen dersom vi skal oppnå avtalens formål om å stoppe tap av biodiversitet og natur. Se mer om hvordan WWF mener vi må følge opp kravene fra naturavtalen i våre innspill til naturmeldingen her: <https://www.wwf.no/dyr-og-natur/tiltak-og-avtaler-for-%C3%A5-beskytte-naturen/fns-naturavtale-en-ny-global-avtale-for-mennesker-og-natur/naturmeldingen-2>

Norge må planlegge for å bli et lavenergisamfunn og behandle kraft som en knapp ressurs

Klimautvalget 2050 anbefalte at Norge burde planlegge for å bli et lavenergisamfunn, som tar utgangspunkt i at kraft og annen energi er en knapp ressurs, og at økt produksjon har negative konsekvenser. Dette i motsetning til høyenergisamfunn, som ikke tar hensyn til at kraft er en knapp ressurs, og der man har et mål og forventning om at energiprisene skal være lave.

WWF ser med stor bekymring at det er betydelig politisk støtte til forslag som ikke behandler kraft som en knapp ressurs, og at det nå foreslås en rekke tiltak fra flere partier som ikke prioriterer økt utbredelse av de minst konfliktfylte og natursmarte energiformene - som energisparing, energieffektivisering samt installasjon av solceller på tak, varmepumper, fjernvarme mv. - men heller motvirker dem.

Vi trenger en nasjonal energi-, klima-, og naturplan tilsvarende nasjonal transportplan

Ifølge energikommisjonens rapport (NOU 2023: 3) forventes kraftetterspørselen å øke mer enn foreliggende planer for økt fornybar kraftproduksjon. I dag foreligger det imidlertid ingen helhetlig plan for å sikre hvilke elektrifiseringsprosjekter som skal motta kraft, og hvilken type kraftproduksjon som skal prioriteres. WWF mener partiene på Stortinget bør samles om en «Nasjonal energi-, klima-, og naturplan», tilsvarende nasjonal transportplan men for kraft, der man enes om hvilke elektrifiseringsprosjekter som skal prioriteres de neste stortingsperiodene, hvordan man skal skaffe til

veie nok kraft på en naturvennlig måte, og knytter dette til utfasing av klimagassutlipp. Det er relativt bred enighet om de store satsingene, men energipolitikken har ikke vært tydelig koblet til en nedgang av klimagassutlipp – noe som forskningen viser er viktig for å få støtte hos opinionen. Den har også vært preget av vingling mellom forskjellige løsninger.

Planen må styre fornybarutbygging til steder der de har lavest naturforavtrykk, på land og til havs, og må sørge for at det stilles krav på utbyggere at de bruker beste praksis for avbøtende naturtiltak. For å klare å gjøre dette er det nødvendig med god naturkartlegging, og strenge krav om plassering og avbøtende tiltak i konsesjonssystemene.

Det finnes effektive måter å kompensere brukerne for høye strømpriser uten å fjerne insentivene til strømsparing

De ulike fastpris og maksprisløsningene som foreslås av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, FRP og Rødt vil fjerne insentivene til å spare strøm eller å investere i energismarte løsninger som energieffektiviseringstiltak, varmepumper, solceller på tak osv. Dette er også den formen for energisparing og produksjon som er mest skånsom på naturen.

Samtidig vil en lavere pris føre til økt kraftetterspørsel og en høyere markedspris for de profesjonelle utbyggerne av vind- og vannkraft. Det vil medføre mer utbygging av krafttypene med størst naturkonsekvenser. Det finnes andre måter å kompensere forbrukerne for høye strømpriser uten at det svekker insentivene til strømsparing. Høyre sitt forslag til strømbonus og fastprisavtaler, eller andre former for utbetaling basert på standardforbruk, er alternativ som fortsatt vil gjøre det attraktivt å spare strøm og investere i energisparingstiltak.

Det må bevilges mer penger til energisparing og utbygging av energiformer som har lavt naturavtrykk

WWF mener det er bemerkelsesverdig hvor løst pengebruken sitter når det kommer til strømstøtte, samtidig som det bevilges svært lite penger til å løse utfordringene som en strammere kraftbalanse gir. [Utregninger fra Thema Consulting Group](#) viser at Norgespris kan ende med å koste staten 11,4 mrd. kroner til neste år, mens strømstøtten har variert fra 16,4 mrd. kroner i 2023 til 3,7 mrd. kroner i 2024.

Norge har mulighet til å påvirke kraftbalansen ved å gjøre smarte valg, for eksempel å satse på energieffektivisering i bygg, solkraft på tak, og redusere tapene fra overskuddsvarme i industrien. NVE vurderer at det er ambisiøst, men realistisk å sikre 25-30 TWh fra solkraft og energisparing innen 2030. Det krever en mye mer ambisiøs satsing på disse tiltakene. WWF har foreslått å styrke ENOVA sitt budsjett med 3 mrd. kroner i året øremerket bevilgninger til energieffektivisering og energitiltak i bygg, inkludert et eget mål om 3 TWh solkraft på tak innen 2030.

https://media.wwf.no/assets/article_images/SB25-Energieffektivisering.pdf

Å begrense kraftutvekslingen med utlandet vil føre til mer utslipp og mer nedbygging av natur

Etter invasjonen av Ukraina og den påfølgende energikrisen i Europa har innbyggerne i EU kuttet gassforbruket med nærmere 20 prosent bare på et år. Energisparing har vært en felles dugnad for et kontinent som har hatt mye høyere strømpriser enn det vi har vært vitne til her i Norge. Det er lite samstemt når de samme politikerne som taler varmt for å fortsette å lete etter olje og gass langt opp i Arktis for å sikre EU sin energisikkerhet ønsker å kutte kabelforbindelsene som gjør at vi kan bidra til EUs forsyningssikkerhet med vår stabile vannkraft. Dette samtidig som Norge får økt forsyningssikkerhet og kan importere billig kraft på dager med mye sol og vind.

Klimakrisen er global, og Norge spiller en viktig rolle både for utslippskutt og forsyningsikkerhet i Europa når vi kan eksportere kraft i perioder der mer volatile energikilder som sol og vind ikke produserer energi. Å redusere utvekslingen av strøm vil resultere i høyere europeiske utslipp hvis våre naboland heller må basere seg på fossile energikilder for å balansere kraftmiksen. I alle tilfeller skaper det et mer ineffektivt og mindre robust strømsystem i vår region.

Å begrense kraftutvekslingen vil dessuten mest sannsynlig øke behov for kraftutbygging i Norge som igjen vil føre til mer nedbygging av natur. Analyser [Thema og Multiconsult](#) gjorde på vegne av Energikommisjonen i 2022 viste at Norge vil få en svakere kraftbalanse fram mot 2030, noe som vil føre til at vi får et større og mer langvarig behov for import gjennom vinteren og i våren i flere år. Dersom et tilsvarende kaldt og tørt år som vi opplevde i 2010 oppstår i 2030, vil vi ha et ressursunderskudd på 35 TWh. Dersom vi i stedet for å importere kraften velger å bygge opp tilsvarende reservekapasitet kun for å forsyne oss i tørre år er det både samfunnsøkonomisk ulønnsomt og lite hensiktsmessig både for natur og klima.

Hybridkabler vil gjøre havvindsatsingen mindre kostbar

Havvindsatsingen har den siste tiden fått mye kritikk for å være for dyr. WWF mener dette er en nødvendig satsing for å utvikle teknologi, sikre fremtidige arbeidsplasser i offshore-industrien og skaffe til veie mye fornybar kraft med lave naturkonsekvenser. Kommer vi tidlig inn i utviklingen av flytende havvind kan vi bruke kompetansen fra offshore-sektoren til å bygge opp en leverandørindustri til flytende havvind i Norge og internasjonalt. Med tanke på hvor store regioner i verden som har for dype hav til bunnfast havvind, og hvordan prisene for landvind og solkraft har stupt når produksjonen har kommet opp i volum, kan flytende havvind bli et lukrativt marked i omstillingen til fornybarsamfunnet. På lengre sikt vil en økt satsing på havvind bidra til å forbedre kraftbalansen vi trenger til å gjennomføre det grønne skiftet. En ambisiøs havvindsatsing i områder med svært lavt eller positivt naturfotavtrykk vil være bedre for naturen enn nedbygging av vernede vassdrag eller vindkraftverk i urørt natur. [Analyser fra Statnett](#) viser at det er mest samfunnsøkonomisk rasjonelt å bygge havvind for hybridforbindelser, mens havvind på radial vil ha større behov for økonomisk støtte.

En forutsetning for at man skal lykkes med havvindsatsingen er god naturkartlegging, naturvennlig plassering, og at det innføres ambisiøse krav til klima- og naturhensyn i konsesjonssystemet for havvind som ivaretar hensyn til arts mangfold og vern, og tilrettelegger for avbøtende tiltak og sirkulær økonomi. Les mer om WWF sine innspill til hvordan man kan gjennomføre en havvindsatsing på naturens premisser her: <https://www.wwf.no/klima-og-energi/fornybar-energi-2/havvind>.

Energisamarbeidet med EU vil øke tempoet i det grønne skiftet og ivaretar lokalt selvstyre

Etter WWFs syn vil direktivene i fjerde energimarkedspakke styrke forbrukerrettighetene, øke tempoet i det grønne skiftet og samtidig ivareta lokalt selvstyre i utbyggingssaker. Alle partier som er opptatt av energisparing og norsk omstilling, bør stille seg bak pakken.

Bygg står for 40 prosent av energibruken i Norge. To direktiver i fjerde energimarkedspakke, bygningsenergidirektivet og energieffektiviseringsdirektivet, setter strenge krav til energieffektivisering i bygg, som på sikt vil spare forbrukerne for høye strømregninger.

De partiene som er imot energimarkedspakken har hevdet at direktivet vil fjerne vetoretten norske kommuner har i utbyggingssaker. I Sverige er fornybardirektivet av 2018 allerede gjeldende, og svenske lokalpolitikere har fortsatt vetorett over utbyggingssaker i kommunen sin. I første halvår av

2024 sa svenske kommuner nei til 12 av 16 søknader for vindkraftutbygging. KS, kommunenes interesseorganisasjon, har vurdert fornybardirektivet, og i et [fagnotat](#) publisert 10. september fastslår KS at fornybardirektivet ivaretar kommunalt selvstyre.

Norge har lenge satset på å gjennomføre det grønne skiftet sammen med våre naboland gjennom samarbeid med EU, men nå ligner vi mer en bremsekloss. De ferskeste tallene fra Miljødirektoratet viser at Norge kutter utslipp mye langsommere enn våre naboland. Norsk industri og næringsliv har uttrykt frustrasjon over manglende implementering av lovverk som allerede er gjelden hos deres konkurrenter i Europa. Ytterligere trenering vil være en ulempe for konkurranseevnen til norske bedrifter, og forsinke omstillingen i næringslivet.

WWF anbefaler følgende tiltak for å sørge for at vi får en overgang til et fossilfritt samfunn på naturens premisser:

- Stortinget går inn for et bredt energiforlik som sørger for en helhetlig prioritering av elektrifiseringsprosjekter og naturvennlig fornybar kraftproduksjon i tråd med norske natur- og klimamål.
- Forliket må legge opp til at Norge planlegger for å bli et lavenergisamfunn og at vi prioriterer det energiforbruket, og kraftproduksjonen som har lavest naturkostnad.
- Finansdepartementet får ansvar for å utrede en alternativ form for strømbonus, som ikke ødelegger insentivene til strømsparing og investeringer i energitiltak.
- Stortinget går inn for å styrke satsningen på energieffektivisering med oppjustert målsetning og budsjett bevilgning både for industri, næringsseiendom og husstander.
- Det utarbeides en ambisiøs handlingsplan for solenergi som omfatter virkemidler og egne målsetninger for solkraft på eksisterende infrastruktur og utnyttelse av gråareal.
- Bygningsforskriften oppdateres med krav om solkraft på større industri og næringsbygg.
- Direktivene i fjerde energimarkedspakke innføres så fort som mulig.
- Norge utreder muligheten for utbygging av havvind med hybridkabler.
- Regjeringen med støtte fra Stortinget sørger for en langsiktig og helhetlig finansieringsplan for naturkartlegging av potensielle havvindområder, som står i relasjon til norske havvindmål om å produsere 30 GW i 2040 med et svært lavt eller positivt naturfotavtrykk.
- Et system innføres der konsekvensutredninger og konsesjoner skal vurderes og godkjennes av miljømyndighetene.
- Det innføres hjemmel for tidlig avslag for vindkraft på land som plasseres i:
  - Inngrepss frie naturområder i Norge, (INON), og områder med truede og utvalgte naturtyper.
  - Verneområder og viktige leve- og trekkområder for truede arter, herunder IBAs5 /KBAs6
  - Natur med særlig stort karbonopptak og –lagringsevne
  - Områder definert som nasjonalt og regionalt viktige friluftslivsområder (Se mer om definisjonene for dette her: [Høringssvar-fra-WWF-om-endringer-i-energiloven-130924.pdf](#))
- Det defineres at vindkraft til havs ikke skal plasseres i:
  - Viktige gyteområder og vandringsruter, samt sårbare oppvekstområder, for økonomisk eller økologisk viktige eller sensitive fiskebestander
  - Trekkruiter for trekkfugler og viktige leveområder for sjøfugl
  - Migrasjonsruter for marine pattedyr
  - Viktige leveområder for truede arter
  - Områder som er definert som særlig verdifulle og sårbare områder (SVO) i forvaltningsplanene for norske havområder før disse er utredet med tanke på marint vern

etter naturmangfoldloven (innenfor 12 nautiske mil) eller havmiljøloven (utenfor 12 nautiske mil)

- Områder med høyt naturlig karbonopptak og karbonlagring
- Det innføres tydelig definerte kriterier for natur, klima og bærekraft i prekvalifiseringen og auksjonene for tildeling av havvindområder.
- Det innføres en naturavgift på energiutbygginger hvor inntektene øremerkes restaurering av natur.